

SUOMEN KIELEN LOPPUTENTTI 2022–2023

Kysymykset suomen kielestä:

1. Kirjoitetun ja puhutun suomen kielen erot.
2. Peruslausetyypit.
3. Partitiivin muodostus ja käyttö subjektina, objektina ja predikatiivina.
4. Suomen kielen objektin sijamuodot ja niiden käyttö.
5. Imperfektin ja perfektin käyttö.
6. Passiivin muodostus ja käyttö.
7. Partisiipit ja lauseenvastikkeet.
8. Astevaihtelu suomen kielessä.
9. Suffiksin *i:n* aiheuttamat vokaalimuutokset vartalossa.
10. Morfeemianalyysi.

Lähdekirjallisuus suomen kielestä

Erkki Savolainen: *Verkkokielioppi. Suomen kielen äänne-, muoto- ja lauseoppia*. Finn Lectura 2001. – <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/etusivu.htm>
Gehring, Sonja; Heinzmann, Sanni: *Suomen mestari 1. + 2. + 3. Suomen kielen oppikirja aikuisille*. Finn Lectura 2012-2013.
White, Leila: *Suomen kielioppia ulkomaalaisille*. Finn Lectura. Helsinki, 1993.

Kysymykset suomen kirjallisuudesta

1. Kalevalan merkitys Suomen kulttuurissa.
2. Kansallisromantiikka ja kansallinen uusromantiikka. Johan Ludvig Runeberg. Fredrika Runeberg. Sakari Topelius ja Eino Leino.
3. Aleksis Kivi.
4. Realismin aika. Juhani Aho. Minna Canth.
5. Uusi naisidentiteetti 1900-luvun alussa. Maria Jotuni.
6. Tulenkantajat. Katri Vala.
7. Mika Waltarin, Frans Eemil Sillanpään ja Väinö Linnan proosaa.
8. Timo K. Mukka pohjoisen kuvaajana.
9. Maailmansotien välisen ajan proosa.
10. Modernismi ja postmodernismi proosassa, lyriikassa ja draamassa.
11. Naisen näkökulma lähihistoriaan.

Lähdekirjallisuus suomen kirjallisuudesta

Ensisijaiset lähteet

Projekti Lönnrot (vapaasti ladattavia e-kirjoja verkossa): <http://www.lonnrot.net/etext.html>
<https://www.bcueluj.ro/> - Bibliografie cursuri - Bibliografie cursuri pe facultati – Bibliografii

Toissijaiset lähteet

Laitinen, Kai: *Suomen kirjallisuuden historia*. Otava. Helsinki, 1981.
Suomen kirjallisuushistoria I. Toim. Varpio, Yrjö – Huhtala, Liisi. SKS. Helsinki. 1999.
Suomen kirjallisuushistoria II. Toim. Rojola, Lea. SKS. Helsinki. 1999.
Suomen kirjallisuushistoria III. Toim. Lassila, Pertti. SKS. Helsinki. 1999.
Suomen Kirjallisuuden Seuran Kansallisbiografia: <https://kansallisbiografia.fi/>
Kirjallisuudentutkimuksen

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus>

käsitteistö:

Panu Rajala: Timo K. Mukka ja miehen tunteellinen kapina:
<https://www.panurajala.fi/puheita/timo-k-mukka-ja-miehen-tunteellinen-kapina/>

Helka Rissanen: Sofi Oksasen tragedian Puhdistus henkilöt historiasta todistajina (sivut 46-78):
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84595/gradu06734.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Johdatus Elias Lönnrotin Kalevalaan: <https://kalevalaseura.fi/>

MALLI I.
Kirjallinen koe
LOPPUTENTTI SUOMEN KIELESTÄ JA KIRJALLISUUDESTA 2022–2023

1. Kieli

En pysty __1._____ (sanoa) sinulle onko suomi "kaunis" kieli. En tarkoita, että se olisi äänteellisesti __2._____ (ruma), päinvastoin. Tätä kieltä ei voi __3._____ (kuvata) pelkin esteettisin käsittein. Esitit minulle vaikean __4._____ (kysymys): miltä suomen kieli kuulostaa?

Minulle ei ole enää yhtä herkkä korva suomen kielen suhteen kuin silloin kun olin vasta __5._____ (tulla) tänne. Silti nykyäänkin, kun esimerkiksi kuuntelen radiota, minulla saattaa pistää korvaan jokin sana, joka kuulostaa erityisen __6._____ (komea), __7._____ (agressiivinen), __8._____ (raju), __9._____ (rauhottava) tai __10._____ (korea) vaikkei minulla ole aavistustakaan mitä se tarkoittaa.

Yritän kuvailla sinulle joitakin __11._____ (vaikutelma, omistusliite). Toivottavasti saat pian todistaa kaiken omin korvin.

Aluksi on __12._____ (mainita) *muurahainen*. Se on lempisanani. -- Sitä ei ole helppo lausua, eihän? Minullekin se on __13._____ (vaikea). -- Toinen hauska sana on *kuu*, se äännetään *couuuu*. Kuvittele, että havahdut keskellä __14._____ (yö) ja tietämättä itsekään miksi lähdet __15._____ (kulkea) metsään, hikoilet. -- Muutut __16._____ (susi). Muodonmuutoksesi puolivälissä kohotat kuonosi kohta __17._____ (tuon valkoinen pallo) -- ja panet huulesi torvelle kuin jäljitelläksesi __18._____ (tuon) silmistäsi heijastuvaa pyöreää jumalaa. Ulvot: "*couuuuu*"!

(Philippe Guicheteau: Sunnuntaikirjeitä Suomesta. Tammi, Hki, 1999)

TEHTÄVÄT JA ARVIOINTI:

1. Laita suluissa olevat sanat oikeaan muotoon. 2 p.
2. Etsi tekstistä partitiivimuodot. 1,9 p
3. Kuvaile tekstin perusteella partitiivin muodostusta ja käyttöä 2,1 p. + 3 p.

Oikeat vastaukset:

1.

1. sanomaan - 0,1 p.
2. rumaa - 0,1
3. kuvata - 0,1
4. kysymyksen - 0,1
5. tullut - 0,1
6. komealta - 0,1
7. aggressiiviselta - 0,1
8. rajulta - 0,1
9. rauhoittavalta - 0,1
10. korealta - 0,1

11. vaikutelmiani – 0,15
12. mainittava – 0,15
13. vaikeaa - 0,1
14. yötä - 0,1
15. kulkemaan - 0,1
16. sudeksi – 0,15
17. tuota valkoista palloa – 0,15
18. tuota – 0,1

2. ruraa, tätä, kieltä, yhtä, radiota, aavistustakaan, mitä, joitakin, vaikutelmiani, sitä, vaikeaa, yötä, tuota, valkoista, palloa, tuota, heijastuvaa, pyöreää, jumalaa (0,1 p/sana)

3. Partitiivin muodostus: 2,1 p

- yksikkö, partitiivin päätteet: -A, -tA, -ttA

- monikko: -i- + partitiivin päätteet: -A, -tA

Partitiivin käyttö objektina, predikatiivina, subjektina (essee) 3 p.

2. Kirjallisuus

2.1. Tulkitse seuraavaa katkelmaa Elias Lönnrotin Kalevalasta! (Minkä aiheen kalevalaisesta tulkinnasta on kyse? Analysoi runomitan ominaisuuksia!)

2.2. Yritä sijoittaa katkelma eepoksen kokonaisuuteen!

2.3. Kerro eepoksen ja Lönnrotin roolista suomalaisen kirjallisuuden kontekstissa!

”Marjatta, korea kuopus, viikon viipyi paimenessa.
Paha on olla paimenessa, tyttölapsen liiatenki:
mato heinässä matavi, sisiliskot siuottavi.

Ei mato maellutkana, sisilisko siuotellut.
Kirkui marjanen mäeltä, puolukkainen kankahalta:
»Tule, neiti, noppimahan, punaposki, poimimahan,
tinarinta, riipimähän, vyö vaski, valitsemahan,
ennenkuin etana syöpi, mato musta muikkoavi!
Sata on saanut katsomahan, tuhat ilman istumahan,
sata neittä, tuhat naista, lapsia epälukuisin,
ei ken koskisi minuhun, poimisi minun poloisen.«

Marjatta, korea kuopus, meni matkoa vähäisen,
meni marjan katsantahan, punapuolan poimintahan
hyppysillähän hyvillä, kätösillä kaunihilla.

Keksi marjasen mäeltä, punapuolan kankahalta:
on marja näkemiänsä, puola ilmoim luomiansa,
ylähähkö maasta syöä, alahakko puuhun nousta!

Tempoi kartun kankahalta, jolla marjan maahan sorti.
Niinpä marja maasta nousi kaunoisille kautoloille,
kaunoisilta kautoloilta puhtahille polviloille,
duhtahilta polviloilta heleville helmasille.

Nousi siitä vyörivoille, vyörivoilta rinnoillensa,
rinnoiltansa leuoillensa, leuoiltansa huulillensa;
siitä suuhun suikahutti, keikahutti kielellensä,
kieleltä keruksisihin, siitä vatsahan valahti.

Marjatta, korea kuopus, tuosta tyytyi, tuosta täytyi,
tuosta paksuksi panihe, lihavaksi liittelihe.”

Elias Lönnrot: *Kalevala* (1849)

ARVIOINTI:

Tekstin tulkinta: 4 p.

Kirjallisuushistoriallinen ulottuvuus: 2 p.

Tyylipiirteiden analyysi: 2 p.

Osallistuminen: 1 p.

Vastauksen poikkeuksellinen kielellinen ja tyylillinen laatu: lisää 0,50 p.